

undersøkelsen, er blindet, spiller det egentlig ingen rolle om undersøkerne er utsatt for bias i retning av et bestemt resultat, for de har ikke lenger noen anledning til å la bias styre hvilket resultat de får.

Hvorfor er vi så dårlige til å evaluere evidens? En litt spekulativ hypotese (Boudry, 2020) kan være at vi som mennesker tross alt har utviklet oss for å *overleve* i en fiendtlig verden, ikke for å finne ut nøyaktig og med presisjon hvordan den henger sammen. Da trenger vi å trekke raske slutninger, ikke grundige kalkulasjoner, og slutningene vi trekker, må ta hensyn til at *enkelte feil er viktigere å unngå enn andre*. Når man tester et legemiddel for å avdekke mulige skadevirkninger, er det *to typer feil* man kan gjøre: (Type I-feil) Man kan tro at legemidlet er ufarlig, når det faktisk er farlig, og (Type II-feil) man kan tro at legemidlet er farlig når det faktisk er ufarlig. Det er ofte viktigere å unngå den første typen feil enn den andre, og eksperimentene må designes deretter. Men man kan tenke seg at det samme gjelder det å unngå farer for mennesker som lever under primitive betingelser: Det er langt verre å tro at noe farlig er ufarlig, enn å være oversensitiv for farer (Lima & Dill, 1990). Og et kognitivt system som er tilpasset å unngå fatale feil, er, ut ifra et overlevelsesperspektiv bedre enn et som er tilpasset å utføre mest mulig presise vurderinger (Nesse, 2001). Et system som er tilpasset å gjøre presise vurderinger, vil nemlig i praksis være like tilbøyelig til å begå fatale feil som mindre alvorlige feil. Hvis denne hypotesen er korrekt, er det dessverre en konsekvens at vårt kognitive system er disponert for å gjøre systematiske feil når vi undersøker virkeligheten. Mange psykologiske undersøkelser har dokumentert at vi, gjennom bias som kanskje er nyttige for å overleve, er kalibrert for å gjøre systematiske feil (se f.eks. Kahneman, 2011).

Hypotetisk-deduktiv metode

Etter å ha arbeidet med dette kapitlet skal du kunne:

- gjengi og forklare stegene i *hypotetisk-deduktiv* metode;
- forklare asymmetrien mange mener eksisterer mellom *bekreftelse* og *avkreftelse* av hypoteser;
- gi noen forslag til hva som eventuelt skiller forskjellige vitenskapsdisipliner når det kommer til kunnskapservervelse og forklaring.

Den **hypotetisk-deduktive metoden** (HD-metoden) påstås noen ganger å være *vitenskapens metode*. Å kalle HD-metoden en *metode* er imidlertid misvisende. Forskjellige vitenskaper benytter forskjellige metoder for å besvare forskjellige typer spørsmål. Vi trenger metoder for å konstruere eksperimenter og undersøkelser, for eksempel randomiserte og kontrollerte studier eller kohortstudier, kvantitative eller kvalitative metoder, metoder for tekstanalyse og kildedatering. Vi trenger også metoder, for eksempel statistiske metoder, for å analysere data og resultater. *HD-metoden* er snarere et forslag til et